

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ, ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА
ЕКОНОМІКИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ
ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ**

блоку вибіркових дисциплін в межах університету
підготовки магістрів денної та заочної форм здобуття освіти

Запоріжжя - 2024

Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Організаційно-інституційний механізм управління земельними ресурсами» блоку вибіркових дисциплін в межах університету підготовки магістрів денної та заочної форм здобуття освіти. Укладачі: Бабміндра Д. І., д. е. н., професор кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму, Калініченко З. Д., к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму. Запоріжжя, ЗНУ, 2024 – 35 с.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри міжнародної
економіки, природних ресурсів та
економіки міжнародного туризму

Протокол № 1 від 27 вересня 2024 р.
В. о. завідувача кафедри міжнародної
економіки, природних ресурсів та
економіки міжнародного туризму
_____ Д. І. Бабміндра

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Організаційно-інституційний механізм управління земельними ресурсами» належить до дисциплін за вибором і передбачає міждисциплінарний і системний підхід до вивчення механізму управління земельними ресурсами.

В темах навчальної дисципліни «Організаційно-інституційний механізм управління земельними ресурсами» досліджуються проблеми управління земельними ресурсами. Вони стосуються зменшення родючості ґрунтів, продуктивності сільськогосподарських угідь, погіршення структури землеустрою та землеволодінь. Пропонується враховувати в забезпеченні системності управління як загальнонаукові принципи досягнення його ефективності, так і специфічні особливості орендних відносин, землеустрою, ринкового реформування. Визначені завдання сприяють уніфікації алгоритму прийняття відповідних управлінських рішень, обґрунтуванню заходів підвищення ефективності управління землекористуванням.

Метою навчальної дисципліни є розробка та обґрунтування інституціональної складової теоретико-методологічних і науково-практичних засад управління земельними ресурсами на різних рівнях територіально-галузевого розподілу.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес розбудови інституціональних засад управління земельними ресурсами.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність теоретичних, методологічних та прикладних проблем розбудови інституціональних засад управління земельними ресурсами на різних рівнях .

Теоретико-методологічною основою навчальної дисципліни є фундаментальні положення й основні принципи економічної теорії з питань формування інституціональних засад управління земельними ресурсами.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Організаційно-інституційний механізм управління земельними ресурсами» тісно пов'язана з такими дисциплінами як «Аналіз та моделювання соціально-економічних систем», «Сучасні тенденції глобалізації», «Теорія і практика кадрової політики держави і організацій» та допомагає засвоїти матеріал дисциплін «Соціально-економічні наслідки управлінських рішень у землекористуванні» та «Стратегічне проектування соціально-економічного розвитку та землекористування»

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Організаційно-інституційний механізм управління земельними ресурсами» тісно пов'язана з такими дисциплінами як «Аналіз та моделювання соціально-економічних систем», «Сучасні тенденції глобалізації», «Теорія і практика кадрової політики держави і організацій» та допомагає засвоїти матеріал дисциплін «Соціально-економічні наслідки управлінських рішень у землекористуванні» та «Стратегічне проектування соціально-економічного розвитку та землекористування»

1. Зміст практичних занять з навчальної дисципліни

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Змістовий модуль 1. Змістовий модуль 1. Теорія організацій, інституцій та інститутів управління земельними ресурсами

Тема 1. Еволюціонування науково-теоретичного базису інституціонального управління земельними ресурсами

Сутність організаційно-інституціонального управління земельними ресурсами і землекористуванням та його особливості на державному, регіональному і місцевому рівнях

Основні завдання, функції та методи управління земельними ресурсами та землекористуванням

Основні принципи інституціонального управління земельними ресурсами.
Методологія трансформації державного управління земельними ресурсами та землекористуванням.

Мета заняття;

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема 2. Модернізація організаційно-правової основи управління земельними ресурсами

Модернізація організаційно-правової основи управління земельними ресурсами

Модель системи управління земельними ресурсами населених пунктів

Специфікація моделі організаційно-інституційної системи формування земель державної та комунальної власності у межах міст та селищ.

Структурний (функціонально-логічний) аналіз організаційно-інституційної системи формування земель державної та комунальної власності у межах міст та селищ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Змістовий модуль 2. Рефреймінг теорії розподілу в управлінні земельними ресурсами

Тема 3. Закономірності та суперечності формування доходності земель. Економічні методи перерозподілу земель між їхніми власниками та користувачами

Приведення інституції власності на землю до конституційних вимог

Перехід від поділу земель за категоріями до територіального їх зонування за типами (підтипами) землекористування

Розвиток територіально-просторового планування землекористування

Перехід на нову парадигму розвитку землевпорядкування і землеустрою та відновлення ролі держави у їх здійсненні

Модернізація системи управління земельними ресурсами та землекористуванням

Формування стійкості землекористування до зовнішніх впливів

Сільськогосподарська діяльність, направлена на екологізацію та капіталізацію землекористування

Регулювання меж між міськими і сільськими територіями

Контроль як регулюючий інструмент адміністрування використання та охорони земель

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

Змістовий модуль 3. Інституціональна інтерпретація державного управління земельними ресурсами в концепції інформаційного суспільства і глобалізації економіки

Тема 4. Імплементация прав власності в інституціональне середовище управління земельними ресурсами в умовах євроінтеграції

Стратегія сталого розвитку Європейського Союзу

Особливості Стратегій Сталого розвитку країн Євросоюзу

Зонування земель та землевпорядні регламенти як інструменти адміністрування землекористування

Розбудова системи адміністрування землекористування у напрямку надання геопросторових послуг

Змістовий модуль 4. Розвиток методології земельної економіки в управлінні земельними ресурсами

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема 5. Розбудова інституту експертної грошової оцінки земель

Основні засади визначення методів та інструментів експертної грошової оцінки земель.
Характеристика економічних індикаторів сталого розвитку

Фінансові методи та інструменти регулювання земельних відносин

Метод та інструменти адміністрування землекористування

Тема 6. Розробка економічних механізмів управління землями державної та комунальної власності у межах населених пунктів

Використання геоінформаційних технологій при формуванні земель державної та комунальної власності у межах населених пунктів

Особливості формування земель державної та комунальної власності на прикладі Запорізької області Управління землями державної та комунальної власності у межах населених пунктів

Вдосконалення організаційно-правових форм землекористування та землеволодіння у межах населених пунктів

2. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Тема 8. Українські проблеми на шляху до стійкого розвитку

Стратегія сталого розвитку: виклики для України

Концептуальні підходи до розробки стратегії сталого розвитку України

Перехід регіонів та громад України до сталого розвитку. Особливості формування стратегії сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць

Екологічна етика для сталого розвитку. Основні принципи екологічної етики

Принципи освіти для сталого розвитку та особливості формування концепції екологічної освіти. Впровадження стратегії сталого розвитку у сферу освіти

Проблеми фінансового забезпечення процесу розробки та впровадження екологічних технологій для суб'єктів господарювання

Сучасний стан та перспективи “зеленого туризму” в Україні.

Тема 9. Економічний механізм стратегічного забезпечення раціонального природокористування

Основні поняття економічного механізму і еколого-економічних інструментів стратегічного розвитку
Форми еколого-економічних інструментів стратегічного розвитку

Податкові інструменти та використання пільг для стратегічного забезпечення раціонального природокористування

Митні платежі, штрафи, субсидії, дотації, гранти, кредити, виплати, економічні інструменти

Ринкові механізми регулювання природокористування

Практичні процедури управління екологізацією економіки та її підрозділів

Змістовий модуль 6. Міжнародні принципи щодо забезпечення стратегій сталого розвитку

Тема 10. Міжнародні принципи щодо забезпечення стратегій сталого розвитку та подолання ознак сучасної біосферної кризи в світі.

Ознаки глобальної екологічної кризи людства

Зникнення видів і зменшення біологічного різноманіття

Ресурсна криза. Біолого-психологічні причини кризи розвитку

Стратегія сталого розвитку Європейського Союзу

Декларація і цілі розвитку тисячоліття

Особливості формування концепції екологічної освіти

Концепція освіти для стратегії сталого розвитку

Впровадження Стратегії ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку

3. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Лекція 1 -2	Тема 1 Змістовий модуль 1. Теорія організацій, інституцій та інститутів управління земельними ресурсами Тема 1. Еволюціонування науково-теоретичного базису інституціонального управління земельними ресурсами	4	-	щотижня /тиждень 1,2
Практичне заняття 1	Тема 1. Еволюціонування науково-теоретичного базису інституціонального управління земельними ресурсами	2		1 раз на 2тижні/ /тиждень 2

Лекція 3-4	Тема 2. Модернізація організаційно-правової основи управління земельними ресурсами	4		щотижня тиждень 3-4
Практичне заняття 2	Тема 2. Модернізація організаційно-правової основи управління земельними ресурсами	2		1 раз на 2 тижні/ /тиждень 4
Самостійна робота	Змістовий модуль 1 Теорія організацій, інституцій та інститутів управління земельними ресурсами	18		тиждень 1-4
Лекція 5-6	Змістовий модуль 2. Рефреймінг теорії розподілу в управлінні земельними ресурсами Тема 3. Закономірності та суперечності формування доходності земель. Економічні методи перерозподілу земель між їхніми власниками та користувачами	4	-	1 раз на тижні /тиждень 5-6
Практичне заняття 3	Тема 3 Закономірності та суперечності формування доходності земель. Економічні методи перерозподілу земель між їхніми власниками та користувачами	2	-	тиждень 6
Самостійна робота	Змістовий модуль 2 Змістовий модуль 2. Рефреймінг теорії розподілу в управлінні земельними ресурсами	24	-	щотижня/ /тиждень 5-6
Лекція 7-8	Змістовий модуль 3. Інституціональна інтерпретація державного управління земельними ресурсами в концепції інформаційного суспільства і глобалізації економіки Тема 4. Імплементация прав власності в інституціональне середовище управління земельними ресурсами в умовах євроінтеграції	4	-	1 раз на тижні /тиждень 7-8
Практичне заняття 4	Тема 4 Імплементация прав власності в інституціональне середовище управління земельними ресурсами в умовах євроінтеграції	2	-	щотижня/ /тиждень 8
Самостійна робота	Змістовий модуль 3 Інституціональна інтерпретація державного управління земельними ресурсами в концепції інформаційного суспільства і глобалізації економіки	24	-	тиждень 7-8
Лекція 9-11	Змістовий модуль 4. Розвиток методології земельної економіки в управлінні земельними ресурсами Тема 5. Розбудова інституту експертної грошової оцінки земель	6	-	1 раз на тижні /тиждень 9-11
Практичне заняття 5	Тема 5-6 Розбудова інституту експертної грошової оцінки земель Тема 6. Розробка економічних механізмів управління землями державної та комунальної власності у межах населених пунктів	2	-	щотижня/ /тиждень 10
Самостійна робота	Змістовий модуль 4 Змістовий модуль 4. Розвиток методології земельної економіки в управлінні земельними ресурсами	22	-	Тиждень 9-11
Всього		32/88	0	

Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота		Система накопичення балів			
		Усього годин о/з ф	Лекційні заняття		Практичні заняття		о/дф	з/дист ф	Теор. зав-я, к-сть балів	Практ. зав-ня, к-сть балів	Усього балів	
			о/дф	з/дист ф	о/дф	з/дист ф						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	30	12	8	0	4	0	18	0	4	4	8	
2	30	6	4	0	2	0	24	0	4	4	8	
3	30	6	4	0	2	0	24	0	9	9	18	
4	30	8	6	0	2	0	22	0	4	4	8	
Усього за змістові модулі	90	32	22	0	10	0	88	0	30	30	60	
Підсумковий контроль залік	30						30	0	20	20	40	
Загалом			120							100		

4. Індивідуальні завдання для самостійної роботи (підготовка реферату, 15 стор)

1. Предмет науки і методи дослідження. Поняття управління земельними ресурсами.
2. Наукові принципи, методи та функції управління .
3. Використання земельного фонду.
4. Земельна рента як важіль управління земельними ресурсами.
5. Земля як цілісний об'єкт управління.
6. Основні принципи організації раціонального використання та охорони земель в умовах ринку.
7. Роль управління земельними ресурсами.
8. Мета і завдання ефективного управління земельними ресурсами.
9. Управління земельними ресурсами в період Литовської доби та Польський період.
10. Управління земельними ресурсами в період Столипінської реформи.
11. Управління земельними ресурсами в післявоєнні роки (1945 р. – поч. 90-х рр. XX ст.).
12. Земельні відносини та управління земельними ресурсами Київської Русі.
13. Московський дореформений період управління земельними ресурсами (1687-1861 рр.).
14. Особливості управління земельними ресурсами в Україні (1917 р. – кін. 30-х рр. XX ст.).
15. Земельний кодекс – правова основа ефективного управління.
16. Законодавчі акти та нормативні документи в системі управління.
17. Теоретичні засади інформаційного забезпечення.
18. Інформаційне забезпечення системи управління земельними ресурсами через показники оцінки земель.
19. Конституційні засади управління земельними ресурсами.
20. Земельно-кадастрова інформація.
21. Компетенція вертикальної ієрархії в галузі управління земельними ресурсами.
22. Види, форми та принципи сучасного землеустрою.
23. Суть і структура землевпорядкування агроформувань.
24. Суть і структура землевпорядкування інших категорій земель.
25. Зміст землеустрою.

26. Значення землеустрою в системі управління.
27. Підготовка кадрів для державних земельних органів.
28. Особливості управління земельними ресурсами на сучасному етапі.
29. Трансформація форм власності на землю в умовах сьогодення.
30. Призначення та завдання моніторингу. Основні положення про моніторинг земель.
31. Формування ринку землі.
32. Управління землями сільськогосподарського призначення .
33. Управління земельними ресурсами з особливим режимом використання.
34. Роль ринкової інфраструктури в системі управління земельними ресурсами.
35. Концептуальні засади ресурсоощадного землекористування.
36. Вдосконалення екологічної інфраструктури.
37. Концепція розвитку природно-заповідних територій в Україні. Сутність і зміст земель природно-заповідного фонду.
38. Органи управління землями природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
39. Режим використання земель природно-заповідного фонду.
40. Розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності як функції управління землями природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
41. Роль технічного паспорта земельних ділянок агроформувань.

5. Питання до заліку з дисципліни «Організаційно-інституційний механізм управління земельними ресурсами»

1. Земельні ресурси, як засіб виробництва.
2. Категорії земельних ресурсів України.
3. Земельна ділянка, межі земельної ділянки.
4. Таксономічні одиниці класифікації земельного фонду.
5. Землі сільськогосподарського призначення.
6. Елементи права власності на земельну ділянку.
7. Основні екологічні функції земель.
8. Землі природно-заповідного, оздоровчого, рекреаційного та іст-культурного призначення.
9. Обмеження прав власності на земельну ділянку.
10. Структура світових земельних ресурсів.

11. Землі лісового та водного фонду.
12. Класифікація земельних угідь та видів економічної діяльності.
13. Розподіл земель у межах ґрунтово-біокліматичних областей.
14. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення
15. Структура земельного фонду України.
16. Ринок землі. Види ринку землі.
17. Оренда землі. Об'єкти оренди.
18. Екологічні проблеми сучасного землекористування.
19. Основні завдання ринку землі.
20. Орендодавці та орендарі земельних ділянок.
21. Охорона земель. Основні завдання охорони земель.
22. Суб'єкти та об'єкти ринку землі.
23. Договір оренди землі. Умови договору оренди землі.
24. Принципи державної політики у сфері охорони земель.
25. Суб'єкти інфраструктури ринку землі.
26. Частини договору оренди землі.
27. Система заходів у галузі охорони земель.
28. Процедури, передуючі продажу земельної ділянки під забудову.
29. Права та обов'язки орендодавця.
30. Заходи Національної програми Охорони земель

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна:

1. Караїм О. А. Стратегія сталого розвитку: Конспект лекцій. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 164 с.
2. Гринів Л.С. Економіка сталого розвитку: нові моделі сталого розвитку. Конспект лекцій. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка: Ліга-прес, 2020. 190 с.
3. Управління сталим розвитком промислового підприємства : теорія і практика : колективна монографія / За ред. д. філософ. н., проф. В. Г. Воронкової, д. е. н., проф. Н. Г. Метеленко. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 588 с.
4. Стратегія сталого розвитку. Методичні рекомендації для проведення практичних та самостійних робіт студентів факультету агрономії та лісівництва денної і заочної форми навчання зі спеціальності 101 «Екологія» освітнього ступеня «Магістр» /укладач Вітер Н. Г. Вінниця: ВНАУ, 2019. 126 с.

5. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2020. COM (2020) 2020.
6. Білорус О. Г., Мацейко Ю. М. Глобальна перспектива і сталий розвиток: *Системні маркетингові дослідження*. Київ : МАУП, 2019. 492 с.
7. Благун І.С. Модель циркулярної економіки як один із трендів сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. №12. С.124-132.
8. Благун І.С., В.П.Кічор, Д.І. Скворцов, Р.В. Фещур, С.І. Благун. Статистичний аналіз і моделювання соціально-економічних об'єктів та процесів. Підручник : за ред. Кічора В.П. Львів : «Растр-7». 2022.
9. Загорський В.С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем : монографія / В.С. Загорський. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.
10. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. Київ : НУХТ, 2022. 337 с.
11. Глобальні цілі сталого розвитку. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>.
12. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>
13. Порудєєва Т. В., Міхневич В. О., Єдина Ю. Г. Стратегічні цілі забезпечення сталого розвитку регіону *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка Економіка і суспільство*. Вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Випуск № 19, 2018. С. 785-800 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-119>

Додаткова:

1. Калініченко З. Ризик-менеджмент : навчальний посібник. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2021. 224 с.
2. Калініченко З. Д. Стратегічне управління підприємством : навчальний посібник з грифом Міністерства освіти і науки України, лист № 1/11-2317 від 24.03.11 р. Донецьк, Друк-Інфо, 2011. 351 с.
3. Калініченко З.Д. Пріоритети захисту національної економіки та зміна цілей повоєнної економічної політики. Захист національної економіки та управління її розвитком: колектив. монограф. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023.376 с. С.100-134 URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10857>.
4. Калініченко З. Стратегічні напрямки економічного зростання та зближення пріоритетів монетарно-фінансової сфери і реального сектора економіки України. Науковий журнал Вісник Хмельницького національного університету Економічні науки . 2020. Т. 3. № 4. С. 117-123. URL: [https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4\(3\)](https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(3))
5. Калініченко З. Д. Пріоритетні інструменти інтеграції підприємств України до ланцюгів доданої вартості Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини Науковий журнал "Економічні горизонти", категорія "Б", Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини м. Умань № 2(24) (2023), 2023 E-mail: sj.ehorizons@udpu.edu.ua
6. Калініченко З. Д. Сучасна концепція стратегічного управління розвитком підприємства на інноваційних засадах Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці [електронне видання] : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Ломжа - Харків, 14.03.2024 / Наукові редактори: Іренеуш Жуховскі, Зоя Шарлович, Ломжа Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі; Харків : ПЗВО "Харківський технологічний університет "ШАГ", Україна. Видавництво: MANS в Ломжі, Частина 1. 2024. 348 с. С. 207-215

7. Калініченко З.Д. Визначення стратегічних умов трансформації інтеграційних процесів для України. Міжнародна науково-практична конференція «Карпатська Україна як етап українського державотворення та боротьби українців за незалежність у ХХ ст.» (до 85-річчя проголошення незалежності Карпатської України) . Ужгород 14–15 березня 2024 р С. 84-86

8. Синенко Л. Д. Забезпечення можливостей збереження природної основи розвитку суспільства IV Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» Секція 2 9-10 листопада 2023 р. Житомир Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир, 2023.

9. Офіційний веб-сайт Державної служби України з питань праці [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://dsp.gov.ua>

10. European Commission, (2019) Communication on the European Green Deal, COM (2019) 640 URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/european-green-deal-communication_en.pdf

11. Mylona, K., Maragkoudakis, P., Bock, A.-K., Wollgast, J., Caldeira, S. and Ulberth, F., Delivering on EU Food Safety and Nutrition in 2050 – Future challenges and policy preparedness, EUR27957 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2016, ISBN 978- 92-79-58916-4, doi:10.2787/625130

12. Council Regulation (EEC) No 2092/91 on organic production of agricultural products and indications referring thereto on agricultural products and foodstuffs <http://data.europa.eu/eli/reg/1991/2092/oj>

13. Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj>

14. Мідделаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. Київ : Дух і літера, 2021. 408 с. URL: <https://chytomo.com/book/nova-polityka-ievropy-desiat-rokiv-politychnykh-kryz/>.

15. Філіпченко А.С. Міжнародні економічні відносини: історія: підручник. Київ: Либідь, 2019. 392 с.

16. Войнова Є. І. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. за ред. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва; ОНУ ім. І. І. Мечникова. Одеса : Одеський нац. ун-т, 2019. 304 с.

17. Палагнюк Ю. В. Зовнішня політика ЄС та перспективи подальшого розширення : мультимедійний підручник. URL : <https://eugov.chmnu.edu.ua>.

18. Палінчак М. М., Андріїв Б. Є., Майборода Ю. О. Європейський Союз (здобутки, проблеми та перспективи розвитку). *Порівняльно-аналітичне право*. Електронне наукове фахове електронне видання. № 2. 2021. С. 266. URL: www.pap.com.ua

19. Україна в системі європейської економічної і політичної інтеграції: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції 27-28 квітня 2020 року): за заг. ред.: М. М. Палінчак, В. В. Химинець, М. М. Король. Ужгород : РІК-У, 2020. 392 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

2. Офіційний сайт Верховної Ради України. Закон України «Про ринок електричної енергії». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19>.

3. EUROSTAT. (2020). URL : <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

4. Закон України Про захист економічної конкуренції від 11 січня 2021 р. № 2210. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2210>.

5. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.

6. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Конкуренентоспроможність України та її регіонів: міжнародний вимір. Офіційний веб-сайт Європейського банку реконструкції та розвитку. URL : <http://www.ebrd.com/>.
8. Офіційний веб-сайт Міжнародного валютного фонду. URL : <http://www.imf.org/>
9. Global Competitiveness Report. Офіційний веб-сайт Світового банку. URL : <http://www.worldbank.org/>.
10. Офіційний веб-сайт Українського національного комітету Міжнародної торгової палати. URL : <http://iccu.org/>.
11. Довідник з європейської інтеграції. URL : <http://eu-directory.ea-ua.info/>
12. Global Competitiveness Report. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm.
13. Європейський Союз. Консолідовані договори. Бізнес-партнерство в Європі. URL : http://eeas.europa.eu/.../06_consult_uk.pdf
14. General Report on the Activities of the European Union: URL : <http://europa.eu/generalreport/>.
15. Mizhnarodna_ekonomichna_diialnist_Ukrainy. Official journal of the European Communities. URL : <http://eurlex.europa.eu/JOIndex.pdf>.